

Muntmelange

Oproep Bracteaten

In het kader van een nationaal wetenschappelijk, numismatisch onderzoek naar bracteaten ben ik op zoek naar alle vondstmeldingen en literatuurgegevens van deze bijzondere muntjes. Met bracteaten wordt hier bedoeld: dunne kopepen (of biljoen) muntjes uit de periode ca. 1475- 1575, die enkelzijdig geslagen zijn, bijna altijd voorzien zijn van een adelaar en vaak met een bijteken als een wapenschild. Ze hebben veelal een opstaande rand en de keerzijde drukt door aan de voorzijde. De muntjes zijn overgekomen uit Duitsland en in enkele steden (vermoedelijk in opdracht van de kerk) geslagen of uitgegeven als armenpenning of offerpenning en mogelijk gebruikt als wisselgeld in het dagelijkse, lokale geldverkeer. Met het onderzoek wordt geprobeerd meer informatie over deze opmerkelijke, enkelzijdig geslagen muntjes naar boven te halen. Hierbij valt te denken aan: nieuwe exemplaren, verspreidingsgebied, nieuwe steden die aan de munten gekoppeld kunnen wor-

VOC-penningen

Af en toe worden er in Nederland loden penningen gevonden met het voc-monogram. In 2008 vond de heer Von Héjjas er een aan de Westelijke Oude Havendijk in Middelburg. Een jonge detectorpiloot vond er op dezelfde dijk in 2009 nog eens drie. Eerder - in 1972 - zijn tijdens een noodopgraving in de

den (naast bijvoorbeeld Groningen, Deventer en Nijmegen), functie, datering, vondstcontext, etc. Ook wordt een zo volledig mogelijke literatuurlijst over deze muntjes samengesteld.

Als u een bericht stuurt naar cruysheer@gmail.com, wordt contact met u opgenomen en verzocht een aantal vragen te beantwoorden (zoals vondstcontext als akkervondst, stadsafval, etc., naam vinder/eigenaar collectie, wel/niet bij Numis aangemeld, etc.). Aanmelden kan tot 1 juli 2010. Nadat de gegevens verwerkt zijn tot een publicatie, zullen deze worden overgedragen aan het Geldmuseum te Utrecht ten behoeve van NUMIS.

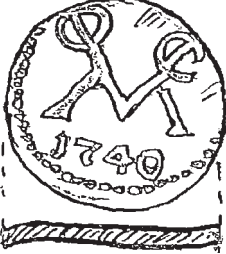

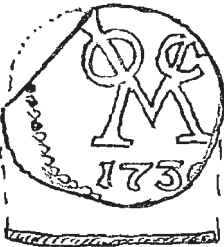

ANTON
CRUYSHEER

Sarphatistraat te Amsterdam ook twee dergelijke voc-penningen gevonden. Al deze penningen zijn met veel ijver door Von Héjjas nagetekend. Bij zijn speurtocht naar meer informatie kwam hij terecht bij de heer Mevius, die hem vertelde dat het legitimatiepenningen waren, bestemd voor scheepslui of matrozen. Von Héjjas vertelt: Ze mochten

JAN PELSDONK

De rubriek Muntmelange biedt ruimte om één of meer opmerkelijke numismatische zaken in kort bestek te behandelen. Alle wetenswaardigheden die met antieke, middeleeuwse of moderne munten te maken hebben – bijvoorbeeld puzzelstukjes voor nader onderzoek – passen in deze rubriek. Suggesties, ideeën of kant en klare korte artikelen kunt u sturen aan de redactie van , Postbus 11, 3500 AA Utrecht of per e-mail naar redactie@debeeldenaar.nl.

	<p>voc-kamer Middelburg vz: VOC-M monogram zonder jaar kz: onbewerkt</p>		<p>voc-kamer Middelburg vz: VOC-M monogram 1740 kz: onbewerkt</p>
	<p>voc-kamer Middelburg vz: VOC-M monogram 1732 kz: onbewerkt</p>		<p>voc-kamer Amsterdam vz: VOC-A monogram zonder jaar kz: onbewerkt</p>
	<p>voc-kamer Middelburg vz: VOC-M monogram 173. kz: onbewerkt</p>		<p>wic-kamer Middelburg vz: GWC-A monogram, letters A I A, zonder jaar kz: onbewerkt</p>

Tekeningen: Ds J.A. von Héjjas

van de betaalmeester alleen hun schip verlaten als ze een permissiepenning hadden. Eenmaal van boord kon zo worden gecontroleerd of iemand met toestemming zijn schip had verlaten. Wie ongeoorloofd van boord was, riskeerde lijfstraffen. Na terugkeer op het schip moest de penning weer worden ingeleverd.

Net als veel andere loden penningen zijn ook deze stukken met raadsels omgeven. De ongedateerde penningen zijn aan de hand van de exemplaren mét jaartal in de achttiende eeuw te plaatsen. Echter, als we naar parallellen zoeken bij de bakenloden is de productie mogelijk al in de tweede helft van de zeventiende eeuw begonnen. De koppeling met de voc is overduidelijk aanwezig, niet alleen vanwege het monogram, maar ook door de vindplaatsen Middelburg en Amsterdam.

In Nederland monsterden de opvarenden af en hoefden zich niet te legitimeren. Een administratieve functie zullen ze vermoedelijk wel hebben gehad, maar welke? Zijn de penningen overzee gebruikt in de plaatsen waar een schip voor anker ging? Op de manier zoals hierboven is beschreven? Waarom zijn ze niet ingeleverd? Of werden ze juist in de Nederlanden gebruikt om de eigenaar - in dienst van de voc - een jaar lang te vrijwaren van het betalen van een veerpont of tolgeld? Wie het weet, mag het zeggen...

LITERATUUR
J.A. VON HÉJJAS Over een loden 'matrozenpenning' *MUNTEN-NIEUWS* (oktober 2008).
J.A. VON HÉJJAS Over drie 'matrozenpenningen' *MUNTEN-NIEUWS* (juni 2009).

foto Geldmuseum